

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Галя Михайлова Кожухарова

Тракийски университет, Стара Загора

от проф. д-р Галя Михайлова Кожухарова – Тракийски университет, Стара Загора

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“

по: област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.3 Педагогика на обучението

Докторска програма: „Методика на обучението по информатика и
информационни технологии“

Автор: Румяна Иванова Карадимитрова

Тема: “Формиране на дигитални умения у учениците в начална училищна
възраст чрез интегриране на технологии в учебния процес“

Научни ръководители: проф. д-р Коста Гъров и проф. д-р Румяна Папанчева

1. **Общо описание на представените материали**

Настоящата рецензия е изготвена на основание заповед № РД -21-618/от 25.03.2022 г. на Ректора на Пловдивския университет. С тази заповед съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Формиране на дигитални умения у учениците в начална училищна възраст чрез интегриране на технологии в учебния процес“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението ..., докторска програма: „Методика на обучението по информатика и информационни технологии“ с автор на дисертационния труд Румяна Иванова Карадимитрова - задочен докторант към катедра „Обучение по математика, информатика и информационни технологии“ с научни ръководители проф. д-р Коста Гъров и проф. д-р Румяна Папанчева.

Представеният от Румяна Карадимитрова комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет.

Дисертационният труд „Формиране на дигитални умения у учениците в начална училищна възраст чрез интегриране на технологии в учебния процес“ се състои от увод, три глави, заключение, двадесет и четири приложения, списък на използвана литература и списък на авторските публикации по темата. Съдържанието е разработено в обем от 162 страници основен текст и 24 приложения, представени в отделен свитък от 180 страници. Използваната литература съдържа 97 източника, от които: 26 източника на кирилица, 48 източника на английски език и 23 интернет източника.

Докторантката е приложила шест публикации по темата на дисертационното изследване.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Румяна Иванова Карадимитрова е бакалавър с професионална квалификация – „Педагог, детски учител и начален учител“ от 2013г. в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас, пак там през 2016г. става Магистър със специализация „Алтернативни педагогически технологии в детската градина и началното училище“, през 2018г. – придобива Професионална квалификация „Детски и начален учител по английски език“, покрива различни нива на владеене на английски език в New City College, Tower Hamlets, London, UK. От 2017 г. Румяна Карадимитрова е задочен докторант към катедра „Обучение по математика, информатика и информационни технологии“, ФМИ на ПУ „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Бурното развитие на технологиите поражда много проблеми и предизвикателства в ежедневието ни. Още по-сериозни са те пред образованието, което трябва да отговори на потребностите на живота, на учителите и на учениците.

Всичко това прави представеното дисертационно изследване изключително актуално за съвременната педагогическа теория и практика. Чрез него се представя модел за формиране на дигитални компетентности на учениците от начална училищна възраст в единство с развиване на езиковите им и контекстни компетентности. Това много точно и ясно е обосновано и концептуално още увода на дисертацията, което много добре въвежда в същността на изследването.

4. Познаване на проблема

В първа глава на дисертационното изследване Румяна Карадимитрова анализира значителен брой чуждестранна и българска литература. Аналитично са представени

редица понятия, свързани с предмета на дисертационното изследване. Разкрита е същността на понятието „блогинг“ като инструмент за комуникация и развиване на съдържанието на езиковата компетентност. Разгледани са иновативни методи и средства, които могат да способстват за формиране на дигитални компетентности в начална училищна възраст в единство с развиване на езикови и контекстни компетентности в.

5. Методика на изследването

В дисертационното изследване основен метод е моделирането. На базата на направената теоретична обосновка е обобщен и апробиран *компетентностен дигитално-езиков методически Модел* (CDL-Модел), базиран на технологии. CDL-Моделът включва две логически свързани методики, които са разгледани в отделни модули, именувани „Блогинг“ и „Makey“. Ядрото на модела се състои от елементите: „Дигитални компетентности“ (ДК); „Езикови компетентности“ (ЕК); „Контекстни компетентности“ (КК). Обвивката на ядрото се състои от Модул „Блогинг“; § Модул „Makey“ с компоненти „Методи и форми“; „Управление“; „Оценяване“. Моделът е схематизиран обосновано и чрез съответното графично изображение.

Обобщението на резултатите от експерименталното изследване са представени и анализирани в трета глава на дисертационния труд.

Изследването е проведено в три етапа — констатиращ, формиращ и контролен. На констатиращия етап е направена входяща диагностика чрез тестово изследване. По време на формиращият етап се реализира апробацията на CDL-Модела, прилага се разработеният изследователски инструментариум и се събират експериментални данни. Контролният етап сравнява резултатите от входящата и изходящата диагностика.

Изследването се провежда на базата на точно и ясно формулирани критерии и показатели. Показано е съответствието на всеки от показателите за степента на формиране на дигитални компетентности със съответните средства и/или технологии за постигането им.

За оценка на резултатите от проведеното педагогическо изследване са използвани методите контент-анализ сравнителен анализ, сравнително-корелационен анализ и др., които са подходящо подбрани и аналитично представени.

Считам, че избраната изследователска методика позволява постигане на поставената цел и получаване на коректни потвърждаващи изводи, свързани с изследователските задачи, предмета и обекта на изследването.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд има интегративен характер, което е основание да търсим неговата иновативна стойност в предложения разработен и апробиран авторски методически модел за формиране на дигитални, езикови и контекстни компетентности у учениците, чрез използване на съвременни технологии в учебните часове по Български език и литература. Използват се уеб базираната блогинг платформа Edublogs и технологията Makey Makey.

В първа глава е направен задълбочен, аналитичен и многоаспектен анализ на немалък обем педагогическа и научно-методическа литература, свързана с интегрирането на технологиите в учебния процес за формиране на дигитални компетентности в начална училищна възраст и за развитие на езикови и контекстни компетентности в начална училищна възраст.

Във Втора глава на дисертационния труд е представен графично и аналитично Компетентностен дигитално-езиков методически модел, базиран на технологии (наричан често CDL-Моделът — Competency Digital-Language. Предназначен е за учебните часове по български език и литература в четвърти клас.

Идеята за модела е интересна в научен и приложен аспект, тъй като съчетава не само дигиталните и езикови компетенции, а те се развиват в единство с контекстните компетентности, т. нар. меки умения, които са изключително важни за бъдещата реализацията в живота.

В Трета глава са използвани разнообразни методи и средства за описание резултатите от проведените изследвания, съобразно избраните критерии и показатели.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Основните приноси на дисертационния труд могат да се обобщят в научен, научно-приложен и приложен аспекти:

- В научен аспект е направен задълбочен анализ на възможностите за интегриране на различни дигитални технологии в учебния процес.
- В научно-приложен
 - Разработен е авторски компетентностен дигитално-езиков методически Модел, базиран на технологии (CDL-Моделът), за развитие на дигиталните, комуникативно-речевите и контекстните компетентности у учениците в начална училищна възраст.
 - Създадено е авторско съдържание и структура на блогинг платформа с методическа насоченост към учебния процес по БЕЛ в начален етап на

образование.

- В приложен:

- Разработени са авторски системи от уроци към модулите „Блогинг“ и „Makey“ на CDL-Модела.

- Извършен е педагогически експеримент за установяване на ефективността на изградения методически модел, с направени конкретни изводи за получените резултати.

Посочените приноси са важни за педагогическата теория и практиката, тъй като на тази база могат да се развиват и прилагат модели, свързани с други, освен експериментираните, ключови компетентности и търсене на съответните технологии за развитието им.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представени са 6 публикации, свързани с дисертационното изследване. Три от публикациите са самостоятелни, три са в съавторство. Една от публикациите е на английски език. Четири от публикациите са докладвани на научни конференции. Представените публикации отговарят на изискванията по брой и съдържание. С това те надхвърлят препоръчителните по нормативни документи. Те отразяват дългогодишен опит в областта на дисертационното изследване.

9. Автореферат

Авторефератът е разработен според изискванията на Правилата за развитие на академичния състав на ПУ“П.Хилендарски“ и отразява точно основните резултати, постигнати в дисертационното изследване.

10. Критични забележки и препоръки

Нямам критични забележки към представените материали и дисертационното изследване като цяло.

11. Лични впечатления

Не познавам лично Румяна Карадимитрова, но представеното дисертационно изследване показва умение за организиране и представяне на сериозно педагогическо изследване, което считам че е залог за много добра бъдеща научна дейност.

12. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Интегративният характер на изследването дава възможност резултатите да бъдат използвани и надградени в някои от следните направления:

- Разработване на нови методически идеи за интегриране на дигитални технологии като Блогинг и Makeу Makeу, също и внедряване на сходни такива в обучението;
- Създаване на ново учебно съдържание за приложение на CDL-Модела и разпространението му чрез учителския блог, сайтове, методически помагала, квалификационни курсове и др.
- Идеи за осигуряване на материално оборудване на класните стаи с необходимите дигитални технологии за работа по методическия модел и други.

13. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички на изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Румяна Иванова Карадимитрова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Методика на обучението по информатика и информационни технологии“ като **демонстрира** много добри качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Румяна Иванова Карадимитрова в област на висше образование: по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението, Докторска програма: „Методика на обучението по информатика и информационни технологии“.

04.04. 2022. г.

Рецензент:
(проф. д-р Галя Кожухарова)